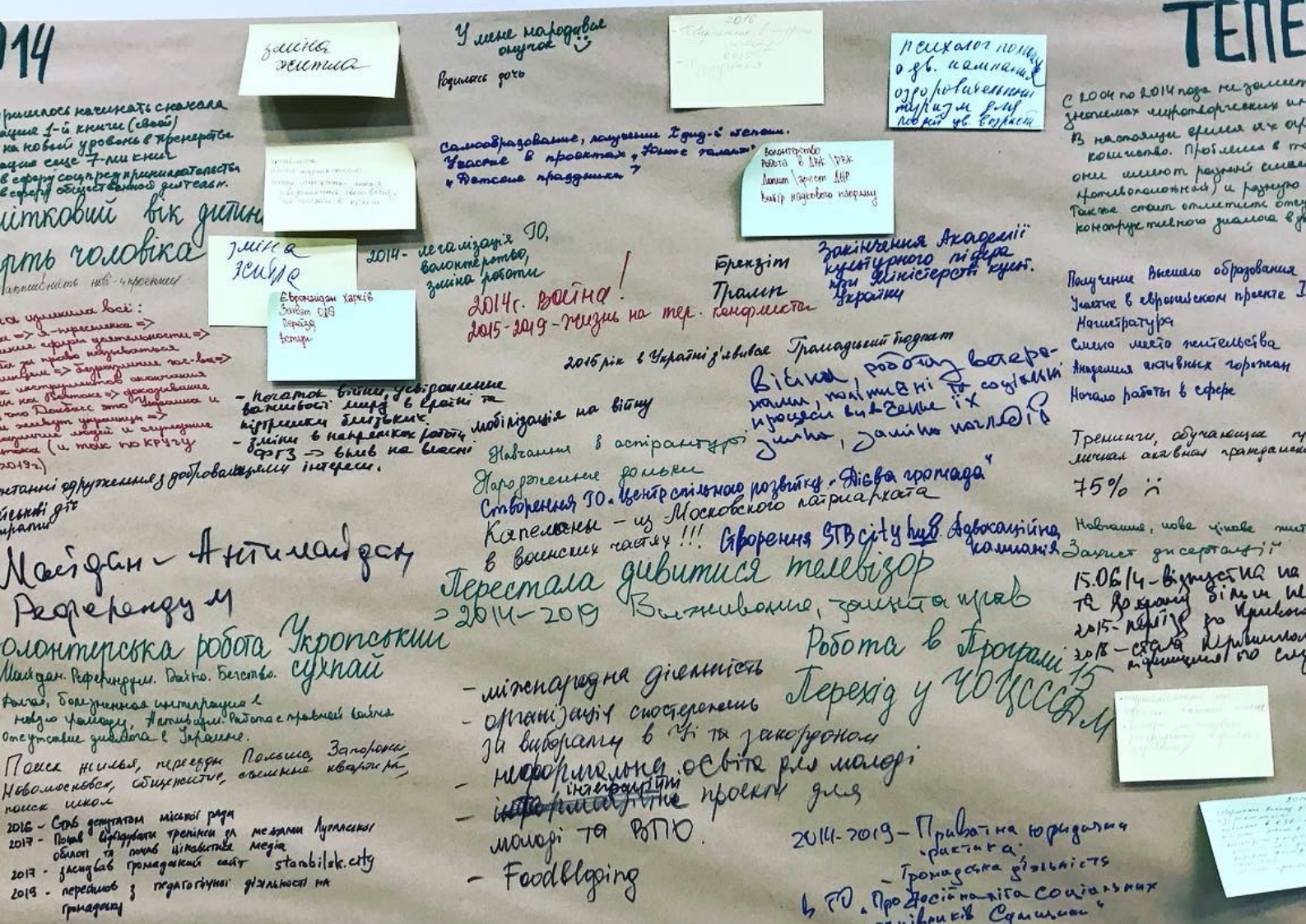

Громадські миротворчі ініціативи для Донбасу

Звіт за результатами заходу у форматі Пошуку Майбутнього

Захід відбувся в рамках проекту "Миротворчі ініціативи для Донбасу" за підтримки Представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні

КИЇВ | 27-29 листопада 2019 року

Зміст

КОНТЕКСТ	4
ФОРМАТ	7
МИНУЛЕ	11
АНАЛІЗ МИНУЛОГО У ЗМІШАНИХ ГРУПАХ	12
ТЕНДЕНЦІЇ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКИХ МИРОТВОРЧИХ ІНІЦІАТИВ	20
ЯК ТЕНДЕНЦІЇ ВПЛИВАЮТЬ НА ТЕ, ЩО МИ РОБИМО?	25
ТЕ, ЧИМ МИ ПИШАЄМОСЬ. ПРО ЩО МИ ШКОДУЄМО	30
МАЙБУТНЄ	35
СПІЛЬНІ ІНТЕРЕСИ	43
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ	45
УЧАСНИКИ/ЦІ ЗАХОДУ	52

Цей звіт було підготовано за результатами Пошуку Майбутнього, який пройшов в м. Києві 27-29 листопада 2019 року в рамках проекту "Миротворчі ініціативи для Донбасу" за підтримки Представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні.

Звіт складається з таких блоків:

- ➔ Опис контексту, методології, цілей заходу і груп стейкхолдерів, які взяли в ньому участь;
- ➔ Результати робочих сесій: аналіз минулого та сьогодення з урахуванням різних думок зацікавлених сторін;
- ➔ Бачення майбутнього
- ➔ Пошук спільної позиції
- ➔ Створення робочих груп по пріоритетних напрямках

КОНТЕКСТ

**Чому цей захід був
потрібний?**

Сьогодні, коли в Україні йде війна, і коли усі ми так прагнемо миру, ми вирішили не чекати особливих умов і зібралися 27 грудня на декілька днів, аби разом поговорити про шляхи пошуку цього самого миру.

Цей захід був присвячений пошуку майбутнього. І я хочу зазначити, що те, як буде виглядати майбутнє, залежить від наших спільних дій сьогодні.

Ми зібралися, щоб спільно напрацювати розуміння - що можуть зробити представники громадянського суспільства. Ніхто не тішиться ілюзіями, що тема розбудови миру є легкою. Існує безліч зацікавлених сторін, і навіть ті, хто зацікавлений у війні, бо має від вигоди. Але ми відштовхувались від інтересів тих, хто все ж таки хоче миру.

Ми об'єдналися і розглянули позиції різних сторін. Моделюючи суспільний зріз із різноманітними напрямками організацій громадянського суспільства, ЗМІ, державних та донорських структур, ми протягом трьох днів шукали відповіді на гострі питання розбудови миру та громадських ініціатив для Донбасу.

Завдяки відкритості і активній залученості учасників та учасниць нам вдалося віднайти найбільш складні і болючі моменти для нашого суспільства. Нашою метою було - допомогти один одному колективною роботою напрацювати спільну позицію, краще зрозуміти інтереси сторін та знайти точки дотику.

Звіт, що надається - це результат спільної плідної співпраці у пошуку майбутнього. Давайте працювати, щоб пришвидшити його настання із миром, взаєморозумінням і взаємоповагою для нашої України, однієї на всіх нас.

Дякую за підтримку проекту "Миротворчі ініціативи для Донбасу" Представництву Фонду Ганса Зайделя в Україні.

Світлана Закревська

Президент, ГО "Альянс за громадянські права"

«Жодна проблема не може бути вирішена на тому рівні свідомості, на якому вона була створена».
Альберт Ейнштейн

У вересні 2020 року до шкіл на тимчасово непідконтрольних Україні територіях прийде перше покоління українських першокласників, все життя яких пройшло за умов окупації. Для цих дітей життя у воєнний час є реальністю і у певному викривленому сенсі «нормою». Вони підпадають під дію своєрідного уявлення, в якому Україна зображується віддаленою країною, не особливо прихильною до них, а мова, якою їх навчатимуть у школі, зараховує їх до чужинців і ворогів.

В той же час на територіях, що контролюються урядом України, до голосів прибічників поміркованих поглядів, які закликають не забувати про те, що люди і території на сході України, хоча і тимчасово перебувають поза її контролем, але є безпосередньою частиною України і тому не повинні бути ізольовані та залишені напризволяще, мало та рідко дослухаються.

Політична Україна, схоже, вичерпала свою спроможність дійти згоди між політичною реальністю на сході країни з одного боку та правомірною вимогою поважати та відновити її суверенітет та територіальну цілісність з іншого боку.

У подібних ситуаціях саме громадянське суспільство є тою силою, що може розвивати інноваційне мислення та вдаватися до нових спроб виходу з політичного й ідеологічного глухого кута.

Для того, щоб ініціювати та стимулювати такі спроби, Представництво Фонду Ганса Зайделя в Україні спільно з Українською мережею освіти дорослих та розвитку інновацій (UNAEDI) провели триденний форум «Пошук майбутнього», під час якого ретельно відібрані учасники, які репрезентують українське суспільство, в безпечному середовищі змогли обговорити свої погляди та страхи, надії та «червоні лінії» щодо ставлення до мирних ініціатив і побудови миротворчого діалогу всередині України, а також між Україною та її територіями, що тимчасово не перебувають під її контролем.

По завершенню трьох днів такої роботи були отримані вражаючі результати; емоційно вимогливий і потребує виняткової кількості саморефлексії семінар проте ясно показав, що мирні ініціативи можливі без «капітуляції» або втрати почуття власної національної гідності і повинні бути реалізовані краще раніше, аніж пізніше.

Даніель Зайберлінг,

Директор Представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні

ФОРМАТ

Форум "Громадські миротворчі ініціативи для Донбасу" пройшов у форматі "Пошук Майбутнього".

Пошук Майбутнього - це метод проведення заходів, який допомагає групам з різними інтересами думати і працювати разом, використовуючи структуровані методики, які:

- Визнають і заохочують внесок кожного
- Допомагають групі обробляти та аналізувати велику кількість інформації за короткий час;
- Вписують індивідуальні ідеї в загальну, більш інформативну модель;
- Заохочують різноманіття, одночасно зменшуючи напругу і конфлікти в групі.

Авторами методу є Марвін Вейсборд і Сандра Джанофф (Sandra Janoff and Marvin Weisbord), американські психологи і бізнес-консультанти. Під час Пошуку Майбутнього в "одній кімнаті збирається вся система". Це означає, що різні зацікавлені сторони з різним досвідом, потребами, експертизою, інтересами і рівнем повноважень аналізують спільне минуле, досліджують сучасне і планують проекти і дії для бажаного майбутнього.

Пошук Майбутнього забезпечує взаємне навчання представників різних зацікавлених сторін, а також стимулює співпрацю та спільні дії.

У чому особливість?

- Такий формат створює простір для різних точок зору та інтересів і дозволяє працювати поза ієрархічними структурами. Всі учасники можуть впливати на результат, кожен учасник може навчитися чогось у інших;
- Ідеї для майбутнього розробляються в історичному і глобальному контекстах. Такий кут зору забезпечує більш глибоке розуміння, стимулює готовність до дій і розширює спектр можливостей. Формат дозволяє сформулювати розуміння тенденцій, що впливають на спільне майбутнє;
- Загальні уявлення служать відправною точкою всіх міркувань і дій;
- Конфлікти з принципових тверджень і питань не загострюються. Завдяки презумпції поваги до різноманіття звична напруга, з якою всі борються, зникає. Такий процес також буде стимулювати розвиток взаємодопомоги і довіри в групі.

Як виглядає процес?

Зазвичай Пошук Майбутнього триває три дні і складається з таких основних етапів:

1. **Дослідження минулого** - персональні історії, які дозволяють виявити те, що впливає на нас зараз
2. **Погляд на поточну ситуацію** - створення спільної мапи роздумів тенденцій, які впливають на групу або досліджувану проблему в сьогоденні.
3. **Погляд на майбутнє** - створення сценаріїв майбутнього.

4. **Пошук спільної позиції** - формування сценаріїв спільного майбутнього і пріоритетних напрямків для роботи.
5. **Планування дій** - складання конкретних планів дій.

Характерним для пошуку майбутнього є згуртування зацікавлених осіб, адже це груповий метод. До сесії з розробки громадських миротворчих ініціатив було залучено 47 учасників. Учасники представляють сім груп стейкхолдерів (профільних груп), які мають (або можуть мати) вплив на розробку і впровадження мирних ініціатив на Донбасі:

Профільна група 1:

«Громадські організації, які працюють з постраждалими» (зелений маркер бджів).

Профільна група 2:

«Донорські організації» (синій маркер бджів).

Профільна група 3:

«Представники/представниці медіа-сфери» (оранжевий маркер бджів).

Профільна група 4:

«Державні інституції» (чорний маркер бджів).

Профільна група 5:

«Активісти у зоні конфлікту» (червоний маркер бджів).

Профільна група 6:

«Представники/представниці освіти» (фіолетовий маркер бджів).

Профільна група 7:

«Культурні та мистецькі активісти/активістки» (блакитний маркер бджів).

ОЧІКУВАННЯ УЧАСНИКІВ:

- Знайти нових партнерів для організації проектів;
- Попрацювати над проблемою і знайти механізми для мирного діалогу на Донбасі;
- Познайтися з новою методикою проведення заходів;
- Зробити внесок в покращення життя країни;
- Дізнатися, як різні зацікавлені сторони бачать майбутнє;
- Дізнатися більше про конфлікт і його запобігання;
- Зрозуміти, що відбувається на Донбасі і як з цим жити;
- Отримати нові знання, досвід і знайомства;
- Знайти маленькі кроки, щоб вирішити великий конфлікт;
- Стати частиною діалогу;
- Зрозуміти, як інтегрувати молодь ВПО в новому середовищі;
- Донести до студентів та колег новий досвід;

Що відбувається з учасниками в процесі Пошуку Майбутнього?

- Ви можете привносити в захід все, що ви відчуваєте, думаєте і уявляєте. У вас буде можливість реалізувати свій творчий потенціал, а також вчитися і робити внесок в спільний результат;
- Фасилітатори не скажуть вам, в чому основна проблема і не будуть інтерпретувати ваші думки;

- Ви будете створювати плани для себе і в співпраці з іншими зацікавленими сторонами. Ви не будете робити рекомендації для інших.

Сфери застосування

Метод Пошук Майбутнього добре працює самостійно і в комбінації з іншими форматами для:

- Розробки стратегій
- Вирішення складних конфліктів
- Злиття компаній, організацій, громад
- Дизайну і розробки нових продуктів і рішень
- Оцінки програм та проєктів
- Підготовки проєктних заявок
- Виходу з системної кризи

Додаткові ресурси:

Про Пошук Майбутнього українською мовою futuresearch.works

Офіційний сайт про Пошуку Майбутнього англійською мовою: futuresearch.net

Фасилітація

Захід готувала та фасилітувала команда кооперативу Open Space Works:

- ➔ Тарас Тимчук, tymchuk@openspace.works
- ➔ Мар'яна Завійська, zaviyska@openspace.works

Документування та підготовка звіту:

- ➔ Наталія Гарасівка, natalihasivka@gmail.com

АНАЛІЗ МИНУЛОГО У ЗМІШАНИХ ГРУПАХ

МЕТА:

використати досвід кожного учасника для формування напрямку подальших дискусій. Кожна група тлумачила історію з іншої позиції.

ЗАВДАННЯ:

Група 1 і 2

Використовуючи особисту часову шкалу, групи аналізували життєвий досвід учасників.

Яким чином ця розповідь стосується громадської миротворчої роботи на сході України?

Група 3 і 4

Групи аналізували те, що відбувалося в Україні та світі, та як це вплинуло та впливає на розвиток громадських миротворчих ініціатив.

Яким чином ця розповідь стосується громадської миротворчої роботи на сході України?

Група 5 і 6

Використовуючи локальну часову шкалу, групи аналізували основні віхи розвитку громадських миротворчих ініціатив на сході України. Яким чином ця розповідь стосується громадської миротворчої роботи на сході України?

Група 7

Беручи до уваги всі три шкали, група аналізувала, яким чином вони пов'язані між собою. Яким чином ця розповідь стосується громадської миротворчої роботи на сході України?

Змішана група 1

Особистий досвід учасників

- ➔ З 2004 по 2009 йде звичайне мирне життя: сім'я, здоров'я, навчання, одруження, народження дітей;
- ➔ В освітній та професійній сферах відбувається зміна роботи, кар'єрне зростання;
- ➔ В період 2010-2013 з'являється прояв громадянської активності (мирний час), починається співпраця з міжнародними фондами;
- ➔ 2014 - усвідомлення себе як громадянина: Майдан, відчуття тривоги;
- ➔ 2014-2019 роки асоціюються з втратою житла, переселенням, особистими втратами, полярністю парадигми війна-мир (для когось війна йде повним ходом: допомога, волонтерство, а інших війна може не стосуватися). Відбувається стрімкий ріст громадянської активності;

- Ми маємо справу з розрізненим суспільством, які в один час мають протилежні погляди на ті самі проблеми. І при тому, що в країні йде війна, в когось в житті мир. І навіть у нашій групі на одні і ті ж точки знайшлися різні погляди. Тому ми зрозуміли наскільки по-різному це все виглядає. Тому треба шукати точки дотику

Змішана група 2

Особистий досвід учасників

Основні віхи:

- ➔ Період з 2004 року: здобуття вищої освіти і службу в армії. В цей час в багатьох відбулася "їхня перша революція" у ролі свідків та учасників, стають більш популярними правозахисні теми, Міжнародні організації починають більш активно здійснювати діяльність в Україні. Згодом війна вносить корективи в процес освіти: з'являється потреба в ширшому використанні і залученні психологічної освіти.
- ➔ Активно розвивається Інтернет, що сильно вплинуло на всіх учасників. З'являється онлайн-освіта і активності неформальної освіти. Пізніше також з'являється можливість навчання на міжнародних програмах для підлітків та студентів.
- ➔ З 2014 року набирає обертів волонтерських рух. В останні 5 років кар'єрний ріст був також пов'язаний з початком роботи в міжнародних організаціях, іноді в статусі експертів. З'являється "втеча" в контексті внутрішнього переселення,

коли довелося змінювати місце проживання і, в той же час, виїзд українців на заробітки в інші країни.

- ➔ Початок війни привів багатьох до переоцінки цінностей і боротьба за право називатися "українцем", активізації взаємодії між суспільством і державою. Деякі громадяни перестали бути пасивними і безпомічними. Хтось на війні втратив рідних, у когось в сім'ї виникли конфлікти через політику та мову.
- ➔ Відбулося підвищення політичної активності громадян і адаптивності до нових умов, які часто змінюються і потребують змін від нас.
- ➔ Поява міжнародних фондів теж вплинула на життєвий досвід учасників: дехто почав розробляти проекти чи брати в них участь. За допомогою міжнародних ґрантів і програм активізувалася проектна діяльність. В той же час активно відчувався вплив пропаганди й інформаційної війни.

Змішана група 3

Події в Україні та світі та їх вплив на розвиток громадянських миротворчих ініціатив

- ➔ 2004 р. - українське суспільство проявило голос через Помаранчеву революцію. Це стало приводом для народження громадянського суспільства в Україні. Потім були газовий конфлікт і декларація наміру європейського вектору.
- ➔ 2008 р. - економічна криза, грузинсько-російський конфлікт. Через 2 роки Віктор Янукович став президентом. Відбувається згортання демократії. В цей час фокус Європи знаходиться на мігрантах.
- ➔ 2012 р. - чемпіонат Європи з футболу 2012 в Україні. Привернення уваги до України в хорошому контексті. Україна "на устах в Європі".
- ➔ В 2013 р. відбувається ще більше згортання демократії. Непідписання угоди про асоціацію. Починається Революція Гідності, яка запустила голос і усвідомлення громадянського суспільства і бажання захисту прав. Водночас це початок явної поляризації суспільства.
- ➔ 2014 р. - Анексія Криму, початок АТО, Одеса, збитий «Боїнг» рейсу МН17, Іловайськ. Петро Порошенко став президентом. З позитивних подій - запровадження "безвізу".
- ➔ 2019 р. - Військовий конфлікт на Чорному морі. Володимир Зеленський стає президентом. Звільнення заручників. Відведення військ.

- Тут нема сенсу озвучувати хронологію. Вона всім відома і про неї важко згадувати

- ➔ В Європі теж багато чого відбувається: теракти в Парижі, брекзит. З 2004 не тільки ми, але і світ переживає значні потрясіння.

Вплив подій на миротворчі ініціативи:

Створено інститут медіаторства і миротворчості (Р. Коваль).

- ➔ Створено наскрізний курс "Культура суспільства" (співробітники Національного інституту сходознавства).
- ➔ Регіональна мережа глобального партнерства з запобігання ворожнечі і конфліктів (2003 р.). Вона була створена на розпорядження Кофі Ананна. Активісти із Одеси, Києва, Білорусі, Молдови разом створювали цю мережу.
- ➔ Миротворчі ініціативи також підтримує програма Східного добросусідства.

Змішана група 4

Події в Україні та світі та їх вплив на розвиток громадянських миротворчих ініціатив

- ➔ В 2004 році з'явився перший технологічний політичний хід - Помаранчева революція. Водночас з'явилася самоідентифікація громадянського суспільства, люди глобально беруть участь в прийнятті рішень на вищому рівні влади.
- ➔ 2004 - 2010 роки: починається розділення України захід-схід. Це питання досі на слуху не у всіх, але постає питання української/російської мов. В період Помаранчевої революції ще не було взаємної ненависті і події, які б стимулювали громадянську війну. Люди нормально один до одного ставилися.
- ➔ 2010 рік: після приходу до влади Януковича значно погіршилося становище підприємців. Економічні труднощі, нерозуміння моделі розвитку + бажання Росії захистити свої військові й економічні інтереси сприяли погіршенню становища України. Підписання договору про продовження перебування російських військ в Криму.
- ➔ Подією, яка яскраво піднесла нашу країну стало Євро-2012. Європа зуміла по-іншому подивитись на Україну.
- ➔ На фоні цього відбувається багато конфліктів в світі: війна в Грузії, гибель паломників в Мецці.
- ➔ 2014 - 2019 роки: анексія Криму, війна, проявлення сепаратизму.... Прокидаються молодь і громадянська молодіжна ініціатива. Водночас, ведеться жорстка інформаційна війна. Потім з'являється безвіз з ЄС.
- ➔ На світовій арені міняються президенти, ведеться холодна війна з Росією. А далі всі все знають.

Ми не знайшли конкретних дій по побудові миру. Є дії спрямовані на те, щоб психологічно допомогти людям, які були на війні; на те, щоб інтегрувати ВПО в суспільство. Але ніхто з нас не згадав жодної конкретної миротворчої ініціативи. Ми тільки погодилися, що цей захід і подібні речі мають відбуватися широко і назагал, тоді це миротворчість.

Змішана група 5

Основні віхи розвитку миротворчих ініціатив на Сході України

- ➔ 2003 рік - початок Помаранчевої революції.
- ➔ 2004 рік - пік суспільного піднесення. Після революції відбувся швидкий відкат назад і влада, яка не зробила те що обіцяла і втратила підтримку. Відбуваються інформаційні спецоперації Росії задля розділення українців на Схід і Захід. Це триває і досі і дуже потужно.
- ➔ 2010 рік - зневіра і привела до вибору Януковича. З його приходом починаються "донецькі при владі": люди обростають зв'язками і корупційними схемами. В цей час потужно руйнуються інститути, українська армія, проходять антиНАТО протести в Криму. Росія активно пропагує свої економічні та культурні інтереси в Україні. Тоді ж з'являється слово "бандерівці", "західняки".
- ➔ 2013 рік - не було підписано договір про асоціацію з ЄС. Революція почалася не тільки через договір, а через права людини. Тоді консолідувалося громадянське суспільство, яке досить масово народилося ще в 2004-му.
- ➔ 2014 рік - відбувся Майдан, захоплення Криму і початок війни. Тоді народилося безліч всього, суспільство максимально консолідувалося: волонтери, добробат, ГО, гранти від ЄС під соціальні програми по децентралізації, свободі преси... Зараз ми бачимо "відкат", але громадянське суспільство все ще активне. Люди усвідомили що вони можуть робити в регіонах, в областях, в районах. І зараз ця хвиля досить рівна, рівно падаюча.
- ➔ 2019 рік - до влади прийшов Зеленський, що призвело до руху опору капітуляції, який складають прошарок активних людей: ветерани, волонтери, активісти і політики.

Миротворчі фактори та ініціативи:

- ➔ Величезні кредити від ЄС та МВФ - це стабілізуючі фактори, які призвели до того, що Україна втримала економіку.
- ➔ "Просто перестать стрелять", формула Штайнмаєра, яка призвела до втрати міжнародних позицій Україною.

Ми зараз стоїмо на небезпечному порозі, який може розколоти країну на різні табори і як запобігти цьому - консолідувати суспільство. Бо зараз суспільство розділяють на порохоботів, зелеботів, бандерівців, східняків, військових, волонтерів і тд. Тобто зараз ми знаходимося не на етапі вирішення конфлікту, а на етапі ескалації конфлікту

Змішана група 6

Основні віхи розвитку миротворчих ініціатив на Сході України

Група вирішила розділити вказані на часовій шкалі мирні ініціативи за оцінкою того чи були вони справді мирними чи стали конфліктними.

- ➔ 2004 - 2010 роки: про миротворчі ініціативи майже нічого не написано. Людей, які проводили в Донецьку тему ЄС хотіли після цього розстріляти, бо половина людей були за ЄС, половина за Митний Союз. І це ж конфліктна ситуація. Потім був перший телеміст Схід-Захід.
- ➔ 2010 рік: закон про мову (закон Кивалова, а потім закон Турчинова). І знову ж таки, ці закони роз'єднали суспільство. Чи, може, їх можна назвати мирною ініціативою те, що в Україні всі повинні говорити українською мовою?
- ➔ 2014 рік: Майдан, Антимайдан, волонтерство, поява громадського руху ВПО, які ведуть боротьбу за свої права: виборче право, інтеграція в місцеві спільноти, право на пенсії (пенсійний туризм).
- ➔ конфліктні ситуації: лінія розмежування, програма "50 на 50"; томос про автокефалію Української Православної церкви; декомунізація; лінія розмежування; виборче право для ВПО
- ➔ мирні ініціативи: "Донбас-Україна", коли випускники шкіл з підконтрольних територій можуть без ЗНО вступати до українських навчальних закладів; безвіз; "Єдина країна"; обмін журналістами; громадські активісти беруть участь в обміні полоненими; розведення військ; міст, збудований в Станиці Луганській; програма радників ВПО від Мінсоцполітики.

Змішана група 7

Як шкали особистого досвіду, подій в Україні та світі і шкала миротворчих ініціатив на Донбасі пов'язані між собою?

Особистий досвід:

- ➔ дуже залежить від віку. Бо люди, яким зараз 20 мало пам'ятають 2004 рік. Є загальна тенденція: особисті інтереси (створення родини, народження дітей, освіта, робота) як були важливими, так і залишаються.
- ➔ 2004 рік - завдяки Помаранчевій революції до особистих інтересів додалися громадські: виникнення нових організацій, інтенсифікація громадянської діяльності. Хтось був вимушений переїхати зі своїх домівок, з'являються ВПО. Люди починають протистояти владі (проти Кучми і Януковича). Десь в період 2004 року люди зрозуміли, що вони можуть щось довести.
- ➔ 2008 - 2013 роки - зародилися перші євроінтеграційні рухи. Україні і Грузії відмовили в членстві в НАТО. Розчарування в Помаранчевій революції призводить до приходу до влади Януковича. В результаті знову відбувається протистояння влади і народу, яке з Євромайдану переростає в Революцію Гідності.

- ➔ 2014 - 2019 роки - починається парад референдумів, через який Крим переходить РФ. Виникають ЛНР і ДНР. З'являється безвіз. Відбувається зміна фокусу громадських організацій з гуманітарного напрямку на миротворчий. З'явилася тенденція зростання патріотичної самоідентифікації в українців.
- ➔ Миротворчих ініціатив написано найменше. Можливо, їх і справді було небагато.
- ➔ Якщо в 2004 році це політичні і стихійні рухи, то в 2014 році ми отримали міжнародну донорську підтримку, з'явився волонтерський рух, який підтримує військових.

- Як на мене, наша конфліктність в тому, що ми ніколи не розмовляємо, тільки нав'язуємо.

- Я бачу, що у всіх сьогодні різним стилем написано, що всі люди тут однаково відчують біль і однаково намагаються щось змінити на краще, щоб припинити цей біль. І як би ми це не називали, все залежить від подальших дій. Що ми готові робити далі, щоб все це не повторилося.

- З 2015 року ціллю фонду Зайделя стало познайомити українців з українцям, пояснити, що ми насправді з одного тіста і розвіяти стереотипи. Багато дій ми спрямовуємо на обмін, бо багато хто з людей ніколи не виїжджали навіть за межі свого регіону. Також їздити і спілкуватися - це дуже важливо. Тримати такий people to people contact, зрозуміти які в нас цінності і куди ми йдемо, щоб діяти грамотно. На це спрямовані наші програми зараз.

- Мене вражає, що за останні 2 дні я так мало почув слова РФ. Тобто за всіма цими інформаційними технологіями, за розділенням схід-захід стоїть РФ. Це є війна, відкрита, гібридна, безкомпромісна. Щоб забезпечити мирне майбутнє українське суспільство має максимально консолідуватися і бути монолітним. Звісно, ми можемо конфліктувати, говорити про спірні питання, але єдиним для нас шансом встояти є - бути монолітними."

**- Сьогодні в нас тільки один представник з
непідконтрольної території. Мабуть, було б добре, якби такі
заходи, де ми б бачили один одного і спілкувалися.**

- Я для себе досі не знаю що в нас: війна чи конфлікт. Але все
таки війна. Просто вона не оголошена. Досі ходить поїзд Львів -
Москва, є економічні стосунки з Росією."

Матеріали: <https://bit.ly/2sTRieR>

ТЕНДЕНЦІЇ,

ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКИХ МИРОТВОРЧИХ ІНІЦІАТИВ

МЕТА:

створити якнайширші контексти (соціальний, економічний, політичний, релігійний, фінансовий, екологічний, технологічний тощо) для діалогу та прийняття рішень (зробити так, щоб кожен говорив про один і той самий «світ»).

ПИТАННЯ:

які суспільні тенденції ми маємо враховувати, плануючи наше майбутнє?

ЗАВДАННЯ:

вся група створює мапу роздумів (mind map) тенденцій у суспільстві (соціальних, політичних, релігійних, фінансових, екологічних, технологічних, і т.д.), що впливають на спільне майбутнє.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ МАПИ РОЗДУМІВ (MIND MAP):

- ➔ Тенденція відображає напрямок руху: від більшого до меншого, від меншого до більшого, від великого до малого, від малого до великого і т.д. Ми хочемо побачити, що відбувається, відклавши на потім судження та аналіз. Це не перелік проблем
- ➔ Ми робимо це у форматі групового «мозкового штурму» – ніяких оцінок чи заборон на висловлювання, немає потреби досягати згоди
- ➔ Людина, котра пропонує тенденцію, вказує її місце на діаграмі
- ➔ Взаємовиключні тенденції можливі, якщо сторони наводять приклади, які це підтверджують
- ➔ Використовуйте конкретні приклади для ілюстрації кожної тенденції. Зазначте, ХТО та/чи ЩО спонукає вас до відповідних спостережень
- ➔ Важливо, щоб кожен почув приклади, наведені іншими

1. Зростає кількість формувань/об'єднань з незрозумілим походженням

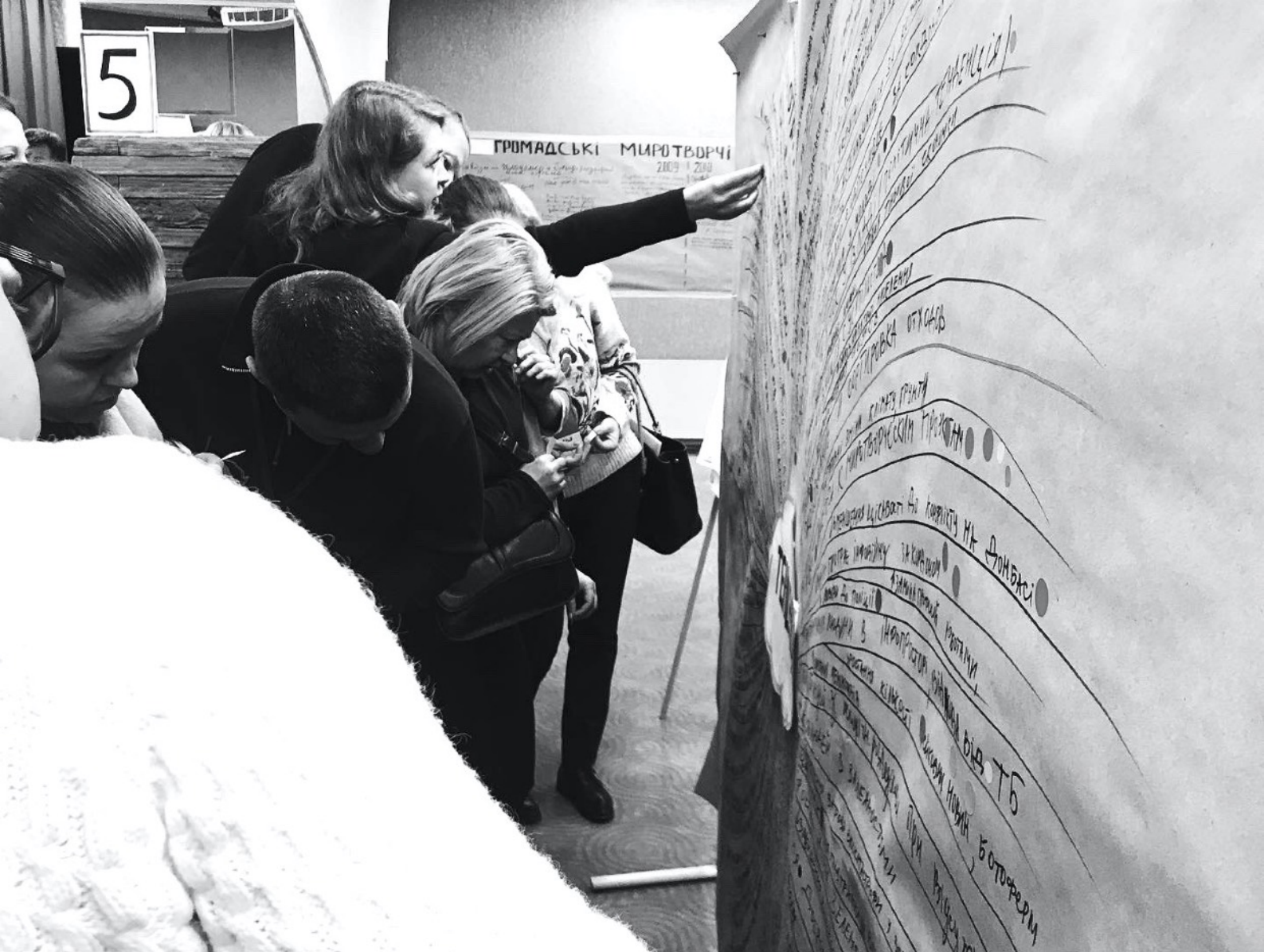
1. Зростає кількість формувань/об'єднань з незрозумілим походженням
2. Зростає вплив людини на теперішнє у суспільстві
3. Зростає рівень політичної грамотності в сільській місцевості
4. Зростає кількість захворювання через стан навколишнього середовища
5. Зростає представлення конфлікту на Сході як громадянського
6. Зростає правосвідомість населених
7. Зростає інтерес до здорового способу життя у молоді
8. Погіршення якості води в Україні
9. Зростає свідомість споживання
- 10.Зростає нав'язування політизації церкви
- 11.Зростає українізація
- 12.Зростає кількість молоді, яка навчається за кордоном
- 13.Зростає тенденція до створення персональної реальності
- 14.Зростає кількість тих, хто відпочиває за кордоном
- 15.Зростає квазі-спілкування молоді
- 16.Зростає кількість жінок у владі
- 17.Зростання рівня тіньової економіки
- 18.Зростає кількість електронно залежних людей
- 19.Зростання діджиталізації суспільства
- 20.Зростання самозайнятості населення

- 21.Зростання кількості незареєстрованих стосунків
- 22.Зростання екосвідомості
- 23.Збільшення негативних змін ґрунту, клімату
- 24.Зростання цікавості до миротворчих проектів
- 25.Зменшення цікавості до конфлікту
- 26.Україна програє інформаційну війну за кордоном
- 27.Зростає заміна професій роботами
- 28.Падає рівень довіри до поліції
- 29.Зростає заплутування людини в інфопросторі, відмова від ТБ
- 30.Зростання кількості фейкових новин, ботоферм
- 31.Зростання використовувати фемінітивів
- 32.Зростання кількості людей з психічними розладами при відсутності допомоги
- 33.Зростає кількість людей з залежностями
- 34.Посилення загрози екокатастрофи у зв'язку з ситуацією на Сході
- 35.Збільшення декларативної підтримки влади для ВПО
- 36.Зростання долі зеленої енергетики
- 37.Зменшення кількості незалежних ЗМІ
- 38.Зменшення добробуту населення
- 39.Падає курс долара
- 40.Зростає рівень медіаграмотності
- 41.З'являються військові еліти
- 42.Зростання популярності самоосвіти
- 43.Зростає підлітковий активізм
- 44.Зростає підтримка соціально орієнтованого бізнесу донорськими організаціями
- 45.Зростання молодого віку до 35, середнього - до 65
- 46.Зростання мілітаризації світу
- 47.Зростання відмови від щеплень
- 48.Зростає кількість нерозкритих вбивств журналістів
- 49.Зростає поляризація населення відносно парадигми мир-війна
- 50.Зростає загроза свободі слова
- 51.Збільшення кількості нападів на журналістів
- 52.Зростає бажання діалогу
- 53.Зменшення впливу релігійних організацій
- 54.Збільшення уваги до насилля в сім'ї
- 55.Зростає віддалення Донбасу від України
- 56.Зростає кількість нелегальної зброї
- 57.Зростає об'єднання зусиль для вирішення спільних проблем (об'єднання, асоціації)
- 58.Зростає кількість громадських організацій
- 59.Посилюється боротьба за громадянські права
- 60.Зростає усвідомлення і занепокоєння місцем свого проживання
- 61.Зростання кількості молоді, яка не знає чим зайнятися в майбутньому
- 62.Зростання кількості людей, які підтримують популістичні сили
- 63.Зростає допомога соціально незахищеному населенню
- 64.Зростання пенсійного віку

- 65.Збільшується кількість технопарків
- 66.Збільшення кількості скандалів, пов'язаних з політикою
- 67.Зростає бажання молоді не прив'язуватися до місця проживання
- 68.Зростання загальної мілітаризації
- 69.Зростання втоми від війни
- 70.Зростання шахрайства
- 71.Збільшення кількості соціально активних людей, старших 60 років
- 72.Зростання присутності російських ЗМІ в українському медіапросторі
- 73.Зростає вплив релігійних організацій на місцеву політику
- 74.Зростає роль неформальної освіти
- 75.Зростання можливості якісної онлайн-освіти
- 76.Зростання прийняття людей з інвалідністю в суспільстві
- 77.Зростання експорту з Росії
- 78.Вимирання сіл, селищ, малих населених пунктів
- 79.Зростання міграції робочої сили
- 80.Зниження тренду "купуй українське"
- 81.Зростає міграція населення
- 82.Зростає кількість ОСББ
- 83.Зростання впливу лідерів думок
- 84.Зростання видимості ЛГБТ-спільноти
- 85.Зростання патріотизму
- 86.Люди перестають читати
- 87.Зростає втома від політики
- 88.Зменшення кількості особистих контактів з росіянами
- 89.Зростання закривання очей на заборонені законом речі
- 90.Децентралізація влади
- 91.Зменшення кількості волонтерів, які збирають допомогу і їздять на Схід
- 92.Зростання громадської участі у суспільних процесах
- 93.Покращення умов перетину лінії розмежування
- 94.Зростає інформаційний контроль над людиною
- 95.Зростає кількість шоуменів в політиці
- 96.Знижується довіра до влади
- 97.Зростає кількість заборонених російських інтернет-ресурсів
- 98.Зростає кількість ОТГ
- 99.Зростає кількість домашніх тварин (люди стають добрішими)

ТОП 7 ТЕНДЕНЦІЙ

1. Збільшення кількості молоді, яка навчається за кордоном (9 голосів)
2. Ріст цікавості до миротворчих проєктів (9 голосів)
3. Зростання втоми від війни (9 голосів)
4. Зростання можливостей для якісної онлайн-освіти (8 голосів)
5. Децентралізація влади (8 голосів)
6. Зростання популярності самоосвіти (7 голосів)
7. Поляризація населення стосовно парадигми "війна-мир" (7 голосів)

СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Під час голосування за найбільш впливові тенденції спостерігався яскравий поділ голосів за групами стейкхолдерів. Так, наприклад, тенденцію "Збільшення кількості молоді, яка навчається за кордоном" вважають ваговою 6 представників групи "Представників освіти", при тому, що загалом за цю тенденцію проголосували 9 людей. Так само і з тенденцією про "зростання популярності самоосвіти" (6 з 7 голосів від освітян(ок)). "Ріст цікавості до миротворчих проєктів" визначають як важливу тенденцію переважно активісти, які працюють у зоні конфлікту (5 з 9 голосів). Тенденцію про "зростання можливостей для якісної онлайн-освіти" вважають важливою і впливовою винятково представники(ці) освіти (8 з 8 голосів). Представники медіа-сфери найбільш консолідовано проголосували за тенденцію "Поляризації населення стосовно парадигми "війна-мир" (5 з 7 голосів).

Тому, перелічені топ-тенденції не варто вважати спільними і однаково важливими для всіх учасників. Лише тенденції "зростання втоми від війни" та "децентралізація влади" отримали голоси від представників різних груп стейкхолдерів.

Матеріали: <https://bit.ly/2ENx4WP>

ЯК ТЕНДЕНЦІЇ ВПЛИВАЮТЬ НА ТЕ, ЩО МИ РОБИМО?

МЕТА:

визначити, яким чином ключові тенденції пов'язані між собою та що відбувається і що відбудеться у майбутньому з зазначеними тенденціями.

ЗАВДАННЯ:

- ➔ визначте від трьох до п'яти ключових тенденцій, які найбільше стосуються вашої групи стейкхолдерів. Намалюйте мапу роздумів чи зробіть ілюстрацію, що чітко відображатиме взаємозв'язки між цими тенденціями.
- ➔ Що ви (особисто чи всі разом) робите зараз, щоб запобігти наслідкам розвитку цих тенденцій чи стимулювати їх?
- ➔ Які ще кроки ви хочете зробити у майбутньому?

В групах зацікавлених сторін учасники визначали, яким чином ключові тенденції пов'язані між собою та що відбувається і що відбудеться у майбутньому з зазначеними тенденціями.

В групах слід було визначити від трьох до п'яти ключових тенденцій, які найбільше стосуються групи зацікавлених сторін. Учасникам слід було чітко відобразити взаємозв'язки між цими тенденціями.

РЕЗУЛЬТАТИ СЕСІЇ

Група "Медіа"

1. Низький рівень медіаграмотності населення: багато фейків, ботів, ботоферм, лідерів думок.
Дії від групи: Писати про медіаграмотність. Зараз існують курси медіаграмотності для батьків: хто автор, що автор намагається сказати, які емоції це у вас викликає.
2. Присутність російських ЗМІ в Україні як частина медіаграмотності. Якщо ми не можемо з цим боротися, ми повинні усвідомлювати, що хтось навіщось, з якоюсь ціллю це показує.
Дії від групи: створення якісного українського контенту
3. Вбивства журналістів та активістів. - Зменшення довіри до влади та правоохоронних органів. - Підвищення підліткового активізму
4. **Дії від групи:** Пишемо про це, говоримо, не забуваємо. Це може бути не тільки класичний журналістський матеріал, а і концерт, перформанс...
5. Поляризація населення стосовно парадигми "мир-війна".
6. Учасники зазначають журналістів як групу, яка може впливати як на поглиблення цієї поляризації, так і на її зменшення.
7. Відділення Донбасу від України. Цей процес відбувається і шляхом дискредитації мирних ініціатив.

- Варто підвищувати рівень медіаграмотності для того, щоб ми розпізнавали людей і бото-ферми і боролись з фейками

Група "Державні інституції"

1. Децентралізація
Дії від групи: Активна інформаційно-роз'яснювальна робота, реалізація пов'язаних з реформою програм і проектів.
2. Росте втома від війни
Дії від групи: участь працівників державних інституцій у активностях громадського сектору.
3. Росте бажання діалогу
Дії від групи: участь у форумах, тренінгах і т.д. Проведення таких заходів на

своїх територіях.

Пропозиції на майбутнє: бажання вийти з тепличних умов (розмов і зборів з однодумцями, з якими маємо спільну думку і не провадимо дискусію): започаткувати нові діалогові практики, які сфокусовані на полярні точки зору:

- ▶ складні фокус-групи
- ▶ складні обговорення
- ▶ складні питання

Група “Представники(ці) освіти”

1. Збільшення кількості молоді, яка навчається за кордоном
2. Зростання можливостей онлайн-освіти і самоосвіти
3. Зміна світогляду українців. Відхід від колишнього звичного підходу до освіти. Навчання впродовж життя. Росте кількість людей, які хочуть отримати освіту, розширити коло спілкування у більш поважному віці.
4. Гендерна рівність, екоактивізм, толерантність, інклюзія

Дії від групи: залучення іноземних фахівців, підвищення якості освітніх програм, вихід на онлайн-платформи, щоб робити курси більш доступними, популяризація тренінгів, семінарів, конференцій, соціальна реклама про зміст професій, публікації від викладачів, можливість подвійного диплому.

Плани від групи: дуальна освіта, корпоративна освіта (на робочому місці), залучення іноземних студентів, впровадження варіативних курсів.

Група “Активісти (-ки), які працюють в зоні конфлікту”

1. Підвищення цікавості до миротворчих процесів + Зростання бажання до діалогу
Дії від групи: інформаційні кампанії позитивних практик, ознайомчі візити на території, де конфлікт перейшов з гарячої фази до врегулювання, залучення діаспори до вирішення конфлікту, підготовка фасилітаторів, медіаторів діалогу, підвищення медіаграмотності і знань з конфліктології
2. Зменшення довіри до влади
Дії від групи: участь громади в процесі прийняття рішень, контроль та моніторинг влади від громадськості, проведення симуляційних тренінгів, коли збираються представники влади і громадськості і обмінюються ролями, щоб кожен відчув роль іншого, діалогові майданчики з різних питань, підвищення участі громадських організацій в процесах децентралізації.
3. Україна програє інформаційну війну
Дії від групи: навчання медіаграмотності, курс медіаграмотності має бути введений в шкільну програму, підтримка незалежних ЗМІ
4. Віддалення Донбасу від України
Дії від групи: Налагодження партнерських відносин з громадськими активістами з окупованих територій (з тими, які бажають діалогу та змін), проведення спільних заходів в рамках виконання резолюції 13.25 “Жінки.Мир.Безпека”
5. Представлення конфлікту на Сході як громадянського
Дії від групи: Підвищення обізнаності у конфліктології, проводити більше тренінгів та курсів на цю тему, введення конфліктології в шкільну програму,

підтримка медіаторів (у сфері культури та громадотворення), змістити акценти з понять "русский/українець".

Група "Представники/ці громадських організацій, які працюють з постраждалими"

1. Підвищення правосвідомості населення. Важко допомагати людям, які не розуміють що відбувається що від неї хочуть. Пропонувати допомогу обізнаним людям простіше
2. Децентралізація. Стало легше організовувати певні програми, бо гроші на допомогу певним категоріям людей можна залучати безпосередньо в громаді
3. Зростання діджиталізація. Власні сайти організацій. Поширення інформації відбувається через соціальні мережі. Таргетована реклама допомагає доносити інформацію конкретним цільовим групам.
4. Зростання популярності самоосвіти. Надані гроші можуть бути легко витрачені, натомість можна навчити людину заробляти гроші.
5. Зростання популярності здорового способу життя. Згуртування громади за допомогою спорту і спортивних подій.

Група «Культурні та мистецькі активісти/активістки»

1. Віддалення Донбасу та зниження інтересу до конфлікту
2. Поляризація населення щодо парадигми "війна-мир"
3. Програш інформаційної війни з Росією за кордоном
4. Зростання підліткового активізму (тенденція, яка потребує підтримки)
5. Виїзд молоді за кордон (навчання, робота, волонтерство). Ця тенденція може мати як позитивні, так і негативні наслідки
6. Ріст активізму людей старшого віку
7. Зростання медіаграмотності та волонтерства

- Деякі, обрані нами тенденції, перегукувалися з тенденціями інших груп, що говорить про те, що ми всі рухаємося в одному напрямку

Група "Донорські організації"

1. Децентралізація. "Громада - це не найменша адміністративна одиниця, а найменша територіальна одиниця. На цю тему є суспільний запит і відгук донорів на підтримку. Бо всі зміни починаються з конкретної громади
2. Відчуття миру, захисту і безпеки. Є запит на миротворчі проекти і відгук донорів на підтримку цієї проблематики
3. Діалог. Ніщо неможливо розвивати без діалогу. Запит на нього існує як в українському суспільстві, так і в європейському - people to people democracy. Всі проблеми починаються, коли ми не розуміємо один одного. В такому випадку діалог є вирішенням.

4. Недовіра до влади. Довіра неможлива без діалогу, а партнерство неможливе без довіри. Без цього не буде розвитку.
5. Боротьба за громадянські права. Це та тема, яку готові підтримувати донорські організації.
6. Міграція населення і молодь, яка навчається за кордоном. Молодь, яка навчається за кордоном може повернутися і розвивати країну за більш сучасними тенденціями

- Про яку миротворчість ми говоримо, якщо навіть на твій коментар російською у ФБ, тебе звинувачують у сепаратизмі? Треба створювати умови для дискусії в суспільстві"

- Без зміни системи освіти ми далеко не просунемося"

- Відповідальність журналіста, громадського активіста в тому, щоб зрозуміти і культивувати в людях протиотруту від намірів нас розділяти. Наприклад як те, до чого привело розділення на "порохоботів" і "зелеботів"

- Майдани, війни - все це технології. Все, що нас оточує це технології, всі медіа це технології. Питання в тому, яку мету ми ставимо перед собою. В роз'єднанні українського суспільства можна звинуватити Росію. Крім неї такий поділ також люблять використовувати українські політики для своїй цілей всередині країни. Задача нормальних ЗМІ - показати правду і об'єднати суспільство.

Як група може це робити: різні види освіти, підтримка широкої залученості і громадянської участі і об'єднання зусиль, яке робить нашу позицію сильнішою і допомагає вирішувати проблеми.

Матеріали: <http://bit.ly/2MoZWZL>

ТЕ, ЧИМ МИ ПИШАЄМОСЬ. ПРО ЩО МИ ШКОДУЄМО

МЕТА:

відверто зізнатися у тому, що ви робите зараз та взяти на себе відповідальність за свої дії.

ЗАВДАННЯ:

проведіть мозковий штурм і запишіть результати у два стовпчики:

- ➔ Що з того, чим ви займаєтесь зараз (особисто чи як учасник групи) і те, що стосується розвитку громадських ініціатив на сході України, що дає підстави пишатися?
- ➔ Що є підставою для розчарування? Про що з того, чим ви займаєтесь (чи не займаєтесь), ви шкодуєте?

Визначте три «найбільші підстави для гордості» та три «найбільші підстави для розчарування»

У групах зацікавлених сторін учасники мали нагоду відверто зізнатися у тому, що вони роблять зараз та взяти на себе відповідальність за свої дії.

РЕЗУЛЬТАТИ СЕСІЇ

Група “Донорські організації”

Пишаємось:

- ➔ Донори створюють і розвивають громадянське суспільство.
- ➔ Сприяємо налагодженню взаємодії між стейкхолдерами
- ➔ Залишаємось політично нейтральними
- ➔ Працюємо з ризикованими і непопулярними темами

Шкодуємо:

- ➔ Обмежені в ресурсі (час/теми). Теми, які ми задаємо це наше бачення вирішення питань. Немає зворотного зв'язку від громадських організацій. Донори ставлять рамку певної концепції, під яку виділені гроші і ГО змушені працювати в нашому полі.
- ➔ Донори нав'язують стандарти. З одного боку вони європейські, з іншого - це не обов'язково саме те, що потрібно саме Україні.
- ➔ Формальні стосунки з організаціями. Донори мають поверхнєве бачення і знання проблематики, якою опікуються і займаються.
- ➔ Закоханість в зручних партнерів. Це закриті клуби при грантодавцях. Pool ГО, з якими грантодавці зазвичай співпрацюють.

Група “Представники/представниці освіти”

Пишаємось:

- ➔ Переміщення навчальних закладів з окупованих територій. Крім фізичних осіб-переселенців існують також цілі освітні установи, яким довелося переїхати з окупованої території. Таких закладів є немало. Щоб вирішувати проблеми, з якими їм доводиться стикатися, директори цих закладів об'єдналися в “Раду директорів переміщених навчальних закладів”. Було створено закон про такі переміщені навчальні заклади, щоб діяти в правовому полі.
- ➔ Були створені освітні центри “Крим-Україна” і “Донбас-Україна”. Це зроблено для інтеграції і адаптації молоді з окупованих територій на території України, надаючи їм право без знання української мови і здачі ЗНО вступати на навчання.
- ➔ Поява дистанційної освіти в школах.
- ➔ Розширення сфери дії навчальних програм на національно-патріотичне виховання з рівня школи.
- ➔ Створення “Ліги майбутніх поліцейських” для школярів. Тут діти з непідконтрольних територій і “сірих зон” отримують розширену освіту і розуміння того як захистити себе і людей поруч.

Шкодуємо:

- ➔ Недостатньо програм медіаграмотності, які б дозволяли відрізняти реальну інформацію від фейків.
- ➔ Втрата студентів і викладачів в переміщених вищих навчальних закладах

- ➔ Недостатнє інформування дітей і батьків з непідконтрольних територій про можливості вступу в українські навчальні заклади з атестатами ЛНР і ДНР.
- ➔ Відсутність механізму викладання української мови на професійному рівні для дорослих за межами великих міст.

Група “Громадські організації, які працюють з постраждалими”

Пишаємось:

- ➔ Ми організувалися. Ми команда. Ми допомагаємо людям вирішувати їхні проблеми.
- ➔ Комунікація. Ми здатні налагодити комунікацію з державними органами, іншими організаціями та людьми, які потребують допомоги. Спілкуємось, щоб стати кращими.
- ➔ Гнучкість та швидкість. Ми діємо в рамках законодавства, але без бюрократії
- ➔ Самовдосконалення. Ми почали самовдосконалюватися, коли почали самоорганізовуватися. Ми можемо підлаштовуватися під змінні вимоги суспільства.
- ➔ Самоосвіта. Ми набуваємо нового досвіду, знайомимось з іншими людьми, щоб зрозуміти систему цілком і об'єднатися заради спільного результату.
- ➔ Малі впливи на великі процеси. Через свої маленькі меседжі ГО здатні впливати на політику та ситуацію в суспільстві в цілому.

Шкодуємо:

- ➔ Обмеженість фінансових ресурсів. Брак фінансових джерел для провадження статутної діяльності/ вирішення статутних питань. Донорські кошти йдуть на кінцеве вирішення проблем, а не щоб забезпечити ГО ресурсом для організації надходжень власних ресурсів (наприклад, бізнес). Хоча, ця ідея могла б стати новим трендом і стати постійним, а не ситуативним вирішенням проблем.
- ➔ Тайм-менеджмент
- ➔ Недостатня увага до підприємницьких можливостей. Самофінансування дає ГО незалежність і можливість самореалізації.
- ➔ Проектний менеджмент. Проблеми з плануванням діяльності і написання потрібної документації. Відсутність достатнього досвіду в написанні проектів.

Група “Представники/представниці медіа та ЗМІ”

Пишаємось:

- ➔ Наполегливість у роботі зі складними темами. Це невід'ємна складова у роботі з конфліктними і складними темами. Якщо ми будемо пасувати перед складними темами, ми програємо у цій інформаційній війні
- ➔ Професійний розвиток. Саморозвиток, щоб без пропаганди доносити до населення реальну ситуацію
- ➔ Активність і соціальна відповідальність журналістів. Підвищення рівня медіаграмотності населення.

Шкодуємо:

- ➔ Вигорання. Працюючи зі складними і незручними темами ефективність падає. Хочеться навчитися з цим справлятися.

- ➔ Заангажованість медіа. Сюди можна віднести джинсу, особистий підкуп деяких журналістів, інтереси власників ЗМІ
- ➔ Загроза свободі слова. Багато вбивств журналістів та активістів досі не розкриті. Бути журналістом небезпечно.
- ➔ Низька професійна солідарність. Відсутність масової системної підтримки журналістами один одних.

Група «Культурні та мистецькі активісти/активістки»

Шкодуємо:

- ➔ Поляризація та розділення суспільства.
- ➔ Ігнорування проблем на рівні держави. Не діють закони. Існує декларативність і бюрократія
- ➔ Свобода слова. Останнім часом знаходиться під загрозою. В один час з'являються незалежні ЗМІ і ЗМІ, підконтрольні російським і проросійським силам.
- ➔ Пасивність більшості. Нерозуміння ризиків. Активна фаза бойових дій - не найстрашніша частина війни. Найстрашніші речі в нас завжди відбувалися, коли було тихо. Відбувається нищення моралі. Нав'язується штучна пацифікація "просто перестать стрелять"

Пишаємося:

- ➔ Народилося і зростає громадянське суспільство. Зростає кількість активістів
- ➔ Українізація
- ➔ Діалог з владою
- ➔ Толерантність
- ➔ Свобода слова. Вона все-таки є.
- ➔ Підтримка перетворень міжнародною спільнотою. Фонди, гранти, освіта, 3-й сектор, громадський сектор має вплив на прийняття рішень
- ➔ Світ стає відкритим. Є безвіз, фонди, гранти і можливість навчатися за кордоном.

Група "Державні інституції"

Шкодуємо:

- ➔ Так і не створено ГО внутрішньо переміщених осіб в громаді (область межує з зоною окупації)
- ➔ Проблеми з впровадженням громадського бюджету
- ➔ Заходи на виконання плану роботи, а не на запит людини. Особливо на трагічних заходах як річниця Голодомору. Існує толерантність до заходів "для галочки". Існування класичних неефективних заходів як "конкурс плакатів".
- ➔ Адміністративно-командна система досі в голові, попри декларування децентралізації

Пишаємось:

- ➔ Просвітницька робота, в результаті якої люди чогось навчаються і стають готовими до співпраці
- ➔ Створення сайту: інформаційний простір і ком'юніті

- ➔ Бум створення ОСББ
- ➔ Активно вирішується молодіжне питання: створення молодіжної ради
- ➔ Підтримка інклюзії: нова соціальна послуга для людей з ментальними порушеннями і відкрито виробництво-свічкарю.

Група «Активісти у зоні конфлікту»

Шкодуємо:

- ➔ Відсутність консолідації між громадськими організаціями. Існує нездорова конкуренція між ГО, наприклад при поданні на грант
- ➔ Труднощі в прийнятті полярних думок.
- ➔ Брак навичок...: НЛП, діалогові практики, конфліктологія.

Пишаємося:

- ➔ Визнання експертності представників ГО на різних рівнях. Об'єднання зусиль активістів на підконтрольних і непідконтрольних територіях.
- ➔ Можливість провадити правозахисну діяльність. Не конфліктів, співпрацюючи з владою.
- ➔ Маємо можливості саморозвитку і самоосвіти і нести ці знання в суспільство.
- ➔ Професійно і об'єктивно представляти тематики, пов'язані з АТО і ВПО.
- ➔ Ми інтегруємо й інтегруємося.
- ➔ Ми об'єднуємося в коаліції. Ми спільнота.

Матеріали: <http://bit.ly/34Uq9FM>

МАЙБУТНЄ

МЕТА:

уявити собі майбутнє, заради якого варто наполегливо працювати.

ЗАВДАННЯ:

уявіть, що минуло вже 5 роки від нашої сьогоднішньої зустрічі. На календарі 28 листопада 2024 року. Ви втілили свої мрії у життя. Опишіть, як зараз виглядає роль громадських миротворчих ініціатив?

Згадайте 2019 рік. Який основний крок вам потрібно було зробити? Як вам вдалося його зробити? Якщо маєте натхнення, оберіть креативний спосіб представлення вашого бажаного майбутнього так, наче воно відбувається прямо зараз (драма, поема, скульптура, картина, телешоу тощо).

Зверніть увагу: Використовуйте теперішній час! «Ми маємо...», або «Ми повинні...», або «Ми робимо...», або «Ми вважаємо...»

СЦЕНАРІЙ ПОВИНЕН БУТИ:

- ➔ Реалістичним: існують засоби та знання, яким чином досягти відповідного результату.
- ➔ Бажаним: у суспільстві відбуваються зміни на краще.
- ➔ Мотивуючим: ви готові, вмотивовані та здатні зробити так, щоб все це трапилось насправді.
- ➔ Гроші не мають бути обмежуючим фактором для вашого сценарію. Опишіть те, чого ви справді хочете.

Під час планування майбутнього учасники форуму у змішаних групах розробляли сценарії майбутнього громадських миротворчих ініціатив, заради яких вони готові працювати та вкладати свій час та енергію.

Перед учасниками було поставлено завдання уявити, що минуло вже 5 роки від дати форуму. На календарі 28 листопада 2024 року. Учасники втілили всі свої мрії у життя та описують, як зараз виглядає роль громадських миротворчих ініціатив?

Учасники розробляли та візуалізовували:

- ➔ Варті уваги заходи, програми та структури, що існують;
- ➔ Формати взаємодії зацікавлених сторін;
- ➔ Яким чином вони планують підтримати прогрес.

Результати творчої вправи з візуалізації сценарії відображено на плакатах:

BLACK version

ПОЗНАНАННЯ

ЗНГИБХК: 320000
ПОРАМЕНК: 890000

5-руна
«2024»
22 день.

Ekonomika — 1000%

інфляція + 10 000%.

- Проведення міжнародної інформ. політики
- Політизація внаслідок спецоперацій РФ.
- Проведення внутрішньої політики (Економіка, Корупція, Демократизація)
- Декларативність мирних ініціатив.
- Демонізація війни ЗСУ
- Недостатнє фінансування ЗСУ та Оборони
- Засилля РФ медіа

28.11.24 hope version

- Масштабна криза в РФ.
  - Суспільство консолідується — ^{Громадянське} ^{освітальне} ^{силоне і активне}
  - Збільшення ВВП на ЗСУ та оборону
  - Громадська освіта, медійна освіта
  - Свобода слова та незалежні ЗМІ.
  - Активна позиція українців на міжнародному рівні. ТА ПІОТРИМКА.
  - Діалог щодо інтеграції.
  - ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ
  - Союз військово-економічний
  - Розгляд агресії РФ у міжнародних судах.
  - Економічне зростання.
  - Борьба з корупцією.
- Група - Укр - Прибалт
Польща - Молдова
- Самоборона
Зброя

28.11.24

ЕКОНОМІЧНА
СТАБІЛЬНІСТЬ

СВІДОМА
НАСЕЛЕННЯ

ПОЛІТИЧНА
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

РЕФОРМА
ВИБОРЧОГО
ЗАКОНОДАВСТВА

ВІЙНА
В
ГАРЯЧІЙ
ФАЗІ
ЗАВЕРШЕНА

ГРОМАДЯНО-
ОРІЄНТОВАНА
ДЕРЖАВА

ЕНЕРГО-
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Я
ЩАСЛИВИЙ/ВА

7 група
«2024»
2 день

Гарна
ЕКОЛОГІЯ/
Висока ЕКОСВІДОМІСТЬ

- Мир

- У своїх границях (2014р.)

- Свобода (слова у т.ч.), демократія

- Рівень життя зростає (нові робочі місця)

2021
28
листопада

Фін; соц.
економічний
культурний
побудови

- Інтернет

сторін
медіасві

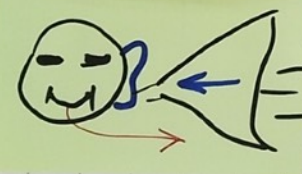
реінтеграція

ментальна
економічна

Безбар'єрне
суспільство

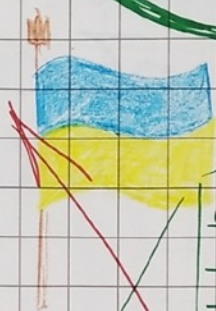
Інклюзія

НУШ

молоді
неформ. об.
форуми
формальна
освіта

для всіх
вс

медіа
ГО
Допом
фрт
Освіт
Держав
Допом

первинна
і вторин.
медична
мед. реформа

- Діалогова
платформа для
ефективної взаємодії
стейкхолдерів
співпраці

- Законодавство в інтересах
суспільства громади,
сталості і справедливості,
рівних можливостей для всіх і
кожного/кожної

СХІЛАЗАХІВАНІСТЬ

міжкар.
співпраця

- Зростає рівень самосвідомості
і відповідальності.

пропаг.
права

соціальне
підприємство

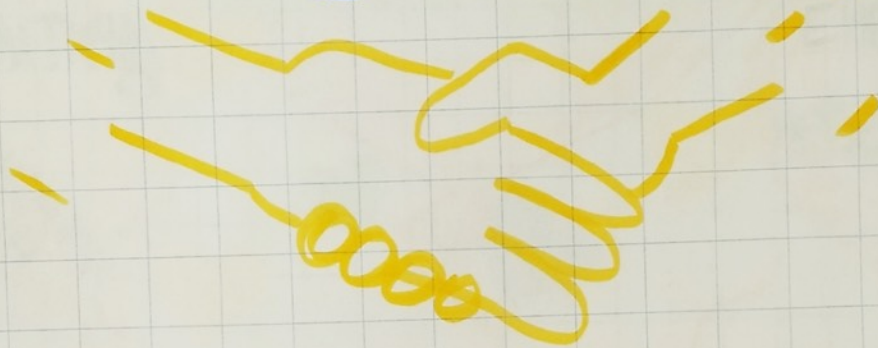
еквівалент
вода!

антикорупція

Група 1 «Рівність»
2 Демб

СУСПІЛЬНЕ: ЦА

~ МИРОТВОРЧІ
ІНІЦІАТИВИ ~

Зручна. «2024»
22 бер.

Безопасный Донбасс

СВОБОДНОЕ передвижение/соблюдение,
гарантии прав человека/деинициализация

- * Разработка и укрепление мер доверия (с привлечением международных медиаторов)
- * Коллаборация сторон
- * Зоны свободной торговли
- * Зоны свободного отъезда
- * Медицинское обеспечение/гарантии
- * Обеспечение образования:
  - ОБМЕН АБИТУРИЕНТАМИ/СТУДЕНТАМИ/ПРЕПОДАВАТЕЛЯМИ
  - Мастер-классы для смешанных групп
  - Форум-театры, художники
  - Экскурсионные обмены
- * Культурно-просветительские клубы/коворкинги по всей территории Украины
- * Совместные проекты ОО (тематика не ограничена)
создание совместной платформы
- * Проекты по возмещению ущерба
- * Донбасские диалоги:
  - федерация
  - унитарность
  - автономия

поддержка общественных и международных организаций
активисты с двух сторон

Бруна. 2202мч
2денн

СПІЛЬНІ ІНТЕРЕСИ

МЕТА:

Розробити чітке і прозоре формулювання для напрямку.

ЗАВДАННЯ:

Напишіть тезу для напрямку.

Вправа з візуалізації сценаріїв майбутнього стала основою для прояснення спільного ґрунту на спільних інтересах учасників.

В змішаних групах учасники форуму відмічали ті інновативні активності з реалізації громадських миротворчих ініціатив, які були спільними для кількох сценаріїв майбутнього.

На основі цих спостережень учасники Пошуку Майбутнього визначили напрями для роботи з розвитку громадських миротворчих ініціатив.

РЕЗУЛЬТАТИ СЕСІЇ

Об'єктивні та правдиві ЗМІ

- ➔ Підтримка незалежності ЗМІ і підвищення
- ➔ Високий рівень медіаграмотності
- ➔ Незалежне ЗМІ, свобода слова, етичний кодекс

Культура. Обміни. Свідомість

- ➔ Зростання рівня свідомості громадян
- ➔ Культурно-просвітницька робота щодо підвищення свідомості громадян
- ➔ Міжрегіональні обміни
- ➔ Культурні, просвітницькі освітні обміни
- ➔ Розбудова сильного громадянського суспільства

Децентралізація

- ➔ Міжсettorальне співробітництво для розвитку децентралізації
- ➔ Децентралізація: гроші в громаду

Реінтеграція. Ресоціалізація. Адаптація

Громадянські права

- ➔ Моніторинг і забезпечення громадянських прав
- ➔ Поновлення конституційних прав
- ➔ Забезпечення виборчих прав ВПО

Тема екології

- ➔ Екологічна реабілітація територій
- ➔ Екосвідомість
- ➔ просвіта населення,
- ➔ розвиток сміттєпереробних заводів
- ➔ Успішна зелена економіка + енергонезалежність
- ➔ Україна - екологічна держава

Потужна міжнародна політика

Зона вільної економічної торгівлі

Демілітаризація:

- ➔ миротворчі місії
- ➔ контроль кордонів

Підтримка міжнародних організацій та донорські програми

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

Навколо сформованих напрямків учасники сформували добровільні групи, які генерували ідеї щодо впровадження кожного з напрямків.

Група “Екосвідомість”

В зеленій енергетиці є безліч речей, з якими можна працювати в громадському секторі. Саме в цій сфері при розбудові миру можна знайти дуже багато можливостей для діалогу (проблеми з водою, проблеми з шахтами).

Рівні планування:

- ➔ Що можемо робити ми в своїх сім'ях і організаціях.
- ➔ Працювати з владою і лобіювати інтереси.
- ➔ Працювати на місцевому рівні, на рівні ОТГ, на обласному, регіональному, всеукраїнському і міжнародному.

Форми залучення до роботи:

- ➔ Розмови
- ➔ Обмін думками
- ➔ Популяризація політики сталого розвитку
- ➔ Круглі столи, семінари, тренінги
- ➔ Навчання дітей
- ➔ Висвітлення проблеми через соцмережі
- ➔ Інформаційні кампанії, листівки, брошури
- ➔ Соціальна реклама
- ➔ Проведення і участь в “суботниках”
- ➔ Показ тематичних фільмів
- ➔ Еко конкурси

Приклади форм роботи для боротьби з побутовими відходами:

- ➔ вивчення досвіду Європи
- ➔ моделі поведінки з відходами на рівні району
- ➔ лобіювання побудови сміттєпереробних відходів
- ➔ проведення опитувань
- ➔ показ фільмів
- ➔ провести акції по сортуванню
- ➔ поставити контейнери для збору батарейок

Лінк: <http://bit.ly/2ENBYmT>

Група “Децентралізація”

План

- ➔ Інформаційно-роз'яснювальна робота щодо переваг та ризиків розвитку ОТГ
- ➔ Децентралізація - це виважений процес, а не просто політичний хайп
- ➔ Підзвітність всіх гілок і рівнів влади

Кроки для втілення

➔ об'єднання і створення спроможних громад

(в повноваженнях ОТГ)

- ▶ аналіз громадою своїх ресурсів
- ▶ запланувати те, що ми можемо зробити
- ▶ виконати задумане
- ▶ прозоро проінформувати

(в повноваженнях громадського сектору)

- ▶ розробка стратегії, адвокації розвитку громад

(в повноваженнях держави)

- ▶ обґрунтовані і оприлюднені тимчасові дотації ОТГ
- ▶ методична допомога за профілем

➔ Відмова від утримання деяких об'єктів інфраструктури

(в повноваженнях ОТГ)

- ▶ аудит
- ▶ інвентаризація
- ▶ створення карти громади

(в повноваженнях громадського сектору)

- ▶ залучення ґрантів
- ▶ програми обміну

(в повноваженнях держави)

- ▶ передача об'єктів комунальної власності
- ▶ надання дотацій

➔ Навчання жити без дотації

(в повноваженнях ОТГ)

- ▶ пошук стейкхолдерів зовні і в громаді

(в повноваженнях громадського сектору)

- ▶ цільові навчальні програми з пошуку ресурсів

(в повноваженнях держави)

- ▶ створення реального плану переходу для кожної громади

➔ програма “Громада, дружна до сім'ї і дитини”

(в повноваженнях громадського сектору)

- ▶ один із суб'єктів надання соціальних послуг в якості партнера

(в повноваженнях держави)

- ▶ забезпечити соцпослугами сім'ї, за необхідністю
- ▶ кейсовий метод навчання і супервізії громад

(в повноваженнях ОТГ)

- ▶ пошук кейсів в Україні та світі
- ▶ налагодження партнерства

(в повноваженнях громадського сектору)

- ▶ модерація процесу
- ▶ пошук альтернатив

(в повноваженнях держави)

- ▶ збір пропозицій

- план заходів на рік

Матеріали: <http://bit.ly/39iqI5o>

Група “Культурно-просвітницька робота для підвищення свідомості”

Результат: громадянин усвідомлений про систему, функції і повноваження влади різних рівнів, відповідальний за свої дії, відвідує заходи, цікавиться темою екології.

Пропозиції:

- ➔ настільні, симуляційні, рольові ігри, щоб не просто отримати інформацію, а пережити її
- ➔ обміни між регіонами України чи профобміни за кордон
- ➔ лобіювання створення бюджету участі
- ➔ толоки (об'єднання людей допомога екології)
- ➔ фестивалі думок та ідей
- ➔ лобіювання введення штрафів (за небажану поведінку)
- ➔ методи громадського осуду (камера спостереження, імітація камери спостереження)
- ➔ карта проблем населеного пункту
- ➔ масові акції та флешмоби (для привернення великої кількості людей)
- ➔ спільні сніданки (влада, ОГС, бізнес) для вирішення проблем в неформальній обстановці
- ➔ моніторинг документів, законів, ідей

Матеріали: <http://bit.ly/35UVV6Z>

Група “Об’єктивні та правдиві ЗМІ”

На прикладі регіонального ЗМІ Калинівка.сіті (на стадії закінчення ґрантового фінансування)

Що робити, щоб воно вижило? (кейс для інших регіональних ЗМІ)

створити частину локального бюджету для фінансування ЗМІ + реклама + спецпроекти + ґранти + спільнокошт

збір стейкхолдерів і громади, творення статуту і комісії по журналістській етиці залучення громадян до створення статей і збору фото

Метою цього є: підвищення медіаграмотності населення

Для цього ЗМІ готують медіаторів з активістів/активісток, які працюватимуть з громадами.

Матеріали: <http://bit.ly/2Sl1FDa>

Група “Встановлення діалогу для пошуку точок дотику, сторін втягнених в конфлікт”

Пропозиції:

- ➔ Розмежувати громадський та політичний діалоги.
- ➔ Залучення третіх сторін для нейтральності та перебиранню досвіду
- ➔ Цільові групи і канали передачі інформації:
- ➔ Професійні групи (музиканти, актори, активісти, правозахисники, психологи)
- ➔ Родичі/друзі
- ➔ Фітнес-середовище
- ➔ Релігійні групи
- ➔ Бізнес-середовище
- ➔ Волонтери
- ➔ Сарафанне радіо
- ➔ Соцмережі
- ➔ Соцреклама
- ➔ Формати діалогу:
- ➔ Ініціативи на рівні малих міст, сіл
- ➔ Групи з більшим представництвом жителів Донбасу
- ➔ Співробітництво влада-громада на місцевому рівні
- ➔ Фокус-групи
- ➔ Зустрічі на нейтральній території

Кроки:

- ➔ Діалоговий майданчик в групі стейкхолдерів
- ➔ Тематичні групи
- ➔ Технічні координаційні зустрічі онлайн
- ➔ Контакт з жителями непідконтрольних територій
- ➔ Інформаційна платформа: визначення потреб через діалог
- ➔ Гуманітарний коридор від громади до громади
- ➔ Культурний обмін
- ➔ Складання резолюції

Матеріали: <http://bit.ly/2ZoRnDE>

Група “Міжнародна політика”

Напрямки діяльності:

- ➔ дипломатичний:
  - створення, розвиток і збереження антипутінської коаліції
  - переговори в будапештському форматі
  - зацікавлення міжнародних ЗМІ (по типу Open Ukraine)
- ➔ економічний:

- покращення інвестклімату
- лібералізація економіки
- збільшення експорту послуг та високотехнологічної продукції
- ➔ військово-безпековий:
  - НАТО
  - боротьба з кіберзлочинністю, тероризмом
  - участь ЗСУ в європейських підрозділах і НАТО
  - миротворчий контингент на окупованих територіях
- ➔ науково-технічні стосунки:
  - ядерна безпека
  - біотехнології
  - космічні технології

Проект для реалізації: “Україна-НАТО”

Для чого?

Щоб вийти з геополітичного впливу РФ, щоб можна було говорити про стосунки з РФ на рівних

Кроки:

- ➔ створення інфоматеріалів про НАТО в рамках цивільного виміру
- ➔ спільно з офісом НАТО підвищувати рівень дискусій з питань миру
- ➔ громадський контроль над реалізацією воєнної реформи
- ➔ хаби стосовно воєнних технологій та миротворчих програм
- ➔ боротьба з фінансовим тероризмом і запобігання відмиванню коштів, набутих незаконним шляхом (неперетворення Донбасу на регіон для цього)
- ➔ спільні оборонних досліджень

Матеріали: <http://bit.ly/2MnzwY8>

Група “Громадянські права”

Сфери реалізації ідей:

Моніторинг та забезпечення громадських прав. Проведення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення системного контролю за дотриманням прав громадян

Як реалізовувати? Створити незалежний орган, який займається моніторингом діяльності судових та правоохоронних органів. Він може відслідковувати порушення прав людини у конкретній сфері та звертати увагу людей на сфери, в яких потрібно підвищувати правосвідомість людей, щоб унеможливити недотримання прав.

Написати проект для міжнародних організацій на проведення дослідження для розробки проекту створення державної структури, основною діяльністю якої був би моніторинг діяльності судових та правоохоронних органів. Спираючись на

досвід міжнародних організацій, які вже мають досвід моніторингових кампаній з відповідними методиками

Закріплення та забезпечення громадянських прав ВПО. Проблема: порушення виборчих прав ВПО

Як реалізовувати? Внести зміни та доповнення в законодавство України: розробити нові механізми, законопроекти або внести зміни в існуючі закони України

Матеріали: <http://bit.ly/2Sp1M0j>

Група "Зона вільної торгівлі"

Суть: Інтеграція України до ринку країн Євросоюзу замість втраченого ринку РФ.

Мета: забезпечити економічне зростання країни

Завдання:

- ➔ Усунення нетарифних бар'єрів
- ➔ Адаптація регламентів поглиблення економічної спеціалізації
- ➔ Інформаційна підтримка економічних процесів
- ➔ Моніторинг за захист прав на об'єкти інтелектуальної власності
- ➔ Зменшення митних тарифів
- ➔ Лібералізація митних процедур
- ➔ Стимулювання проектної інтеграції між країнами
- ➔ Ліквідація дискримінації різних країн
- ➔ Захист прав інвесторів
- ➔ Вільна міграція населення для збільшення доходів
- ➔ Надання преференцій інноваційним проектам

Що необхідно створити:

- ➔ Форуми для обміну думками різними учасниками ринку
- ➔ Асоціації по галузях
- ➔ Інститути дослідження ринків
- ➔ Функціональний відбір учасників
- ➔ Створення консорціумів, партнерств
- ➔ Електронні біржі
- ➔ Тендерні сайти

Ресурси:

- ➔ Мережа локальних представництв
- ➔ Програмне забезпечення для обробки інформації
- ➔ Офіси в підтримку експорту та пошуку партнерів
- ➔ Взаємні зобов'язання країн на державному рівні